

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

Autoreferát disertační práce v oboru Kinantropologie

Historie a rozvoj českého golfu od počátků do současnosti

Vedoucí disertační práce: Prof. PhDr. Marek Waic, CSc.

Zpracoval: Mgr. et. Mgr. Andrej Halada

Disertační práce představuje původní rukopis. S jejím plným textem je možné se seznámit v Ústřední tělovýchovné knihovně FTVS UK.

Oponenti:

Datum konání obhajoby:

Předseda komise pro obhajobu:

Praha, duben 2018

Úvod

Golf má ve světě sportů poněkud zvláštní postavení. Ačkoli se jedná o hru tradiční, s mnohasetletou historií, je dodnes vnímána ambivalentně. Hráči a vyznavači golfu svůj sport velebí, zdůrazňují ducha hry a jeho vyšší smysl, jehož projevem je gentlemanství, vzájemná slušnost a zdrženlivost. Naopak pro ty, kteří golf nehrají, je začasť sportem „snobským“ a nepřístupným všem vrstvám společnosti, případně není ani vnímán jako sport, ale pouze jako rekreace pro seniory.

Všude na světě, kam golf pronikal, bojoval s nedůvěrou a předsudky, musel překonávat bariéry skutečné i fiktivní. Ani v české společnosti ještě není golf vnímán naprosto samozřejmě jako například fotbal, cyklistika či tenis. Situace se ovšem mění, golfové prostředí se v posledních letech výrazně otevřelo, hra se stala i finančně dostupnější.

Golf není jen sportem, ale i komplexním fenoménem, který se dotýká celého spektra lidských projevů a činností. Je prostřednictvím hřišť nedělitelně spojen se světem přírody, vedle svého sportovního rozměru má zásadní dopad ekonomický, odrážejí se v něm v bohaté škále nejrůznější sociologické jevy, vstupuje i do sféry společenské, zásadní roli v něm hraje lidská psychika atd. Práce *Historie a rozvoj českého golfu od počátků do současnosti* se snaží zachytit několik témat z této široké palety golfových projevů, přičemž se zaměřuje na minulost a současnost českého, resp. československého golfu.

Golf se v českém prostoru rozvinul do plné šíře až po roce 1990, ovšem jeho zdejší historie sahá už do počátku 20. století. Hra se zde od té doby stále pěstovala, měla své hráče, hřiště, kluby, sportovní soutěže. I přes to, že v některých obdobích byly golfové aktivity velmi sporadické – především v závěru existence Protektorátu Böhmen und Mähren a v tuhé éře stalinismu počátkem 50. let - nebyla kontinuita golfové historie u nás nikdy přetržena. Tím se lišíme od většiny zemí bývalého sovětského bloku, kde golf nebyl v minulosti pěstován vůbec, anebo po převzetí moci komunistickými režimy nebyla hra dále provozována.

Cíle a obsah práce

Cílem práce je analyzovat pronikání golfové hry do českého prostředí a postihnout dynamiku jeho rozvoje, především po roce 1990, a to na příkladech vybraných fenoménů této hry. Ačkoli práce nese název Historie a rozvoj českého golfu od počátků do současnosti, nebylo mým záměrem podat komplexní a vyčerpávající přehled všeho, čím český (československý) golf prošel. Bylo nutné přistoupit k selekci a zaměřit se pouze na dílčí okruhy, které jsem uchopil prostřednictvím šesti historických kapitol. Většina ze zde traktovaných témat je nicméně zpracována v naší sportovní historiografii poprvé, a to za využití zdrojů a pramenů, které dosud nebyly vytěženy.

Po uvedení do problematiky - první kapitola - je v druhé kapitole historiograficky poprvé zpracována minulost hlavní, zastřešující golfové organizace vzniklé již v meziválečné době, Golfového svazu ČSR (1931-1948). Existence svazu stála dosud v pozadí, zpracováním archivní složky svazu, která je součástí Národního archivu, nyní dochází významnému posunu v pátrání po minulosti českého golfu. Prakticky vše podstatné, co se v českém golfu odehrálo od počátků až do komunistického převratu v únoru 1948, se nějakým způsobem dotýkalo práce Golfového svazu ČSR.

Třetí kapitola je zaměřena na období komunistického režimu 1948-1989. Zde stojí v popředí téma vztahu golfového prostředí a politiky. Jakým způsobem se politicko-spoločenské proměny po roce 1948 promítly do existence celé golfové sféry, za jakých podmínek golfová komunita existovala, která období byla příznivější pro rozvoj hry a která nikoli? Byla existence golfu coby individualistického, „buržoazního“ sportu vůbec možná v podmínkách „proletářské“, kolektivistické a rovnostářské společnosti? Tyto otázky jsou v dané kapitole zodpovězeny.

Následující tři kapitoly se věnují existenci golfové hry v českém prostředí po roce 1990, kdy došlo k svobodnému a politickými okolnostmi nerušenému, přirozenému vývoji hry. V celkově čtvrté kapitole je zachycen rozvoj hry v České republice během 25 let (1990-2015) na základě kvantitativních ukazatelů. Tyto skutečnosti jsou porovnávány s evropským vývojem hry od 80. let 20. století. Jde o opět téma, které dosud nebylo odborným způsobem

nijak zachyceno ani analyzováno, přičemž byly poprvé využity relevantní data pocházející z dlouhodobě sledovaných statistik nejvyššího evropského orgánu golfu, European Golf Association.

Ze stejného fundamentu, tedy kvantitativních ukazatelů, vychází i pátá kapitola věnovaná problematice existence golfových areálů v České republice, z jejichž celkového počtu 106 byla naprostá většina vybudována mezi lety 1995-2015. Tato pasáž pojímá historii golfu po roce 1990 skrze vstupní faktor, a tím je hřiště coby nutný předpoklad pro pěstování golfové hry. Kapitola rozebírá problematiku vzniku hřiště a jeho existence v prostoru/krajině, jeho vztahy k životnímu prostředí, analyzována je i otázka typu prostoru potřebného k vzniku hřiště. Šestá kapitola se obrací ke vztahu golfu a médií, opět po roce 1990. Z celé škály pronikání golfové tematiky do mediálních forem (tisk, rozhlas, televize, film, internet, reklama atd.) jsem vybral televizní vysílání. Problematice se v minulosti u nás nikdo nevěnoval, text přináší poznatky nové a ve své komplexitě také snad vyčerpávající.

Autorskou ambicí bylo důkladně zpracovat každé konkrétní téma, ale zároveň čtenáře provést golfem v širším kontextu. Jakkoli jednotlivé kapitoly stojí separátně, uvedené události a jevy spolu vnitřně souvisejí, vzájemně na sebe navazují a prolínají se.

Z předkládané práce tak lze získat různorodý, ale přitom orámovaný a celistvý obraz minulosti i současnosti golfu v Československu a České republice. Doplnující a rozšiřující informace jsou včleněny i do četných poznámek pod čarou.

Prameny a literatura

Ačkoli má golfová hra v českém prostoru tradici více než stoletou a v současnosti jde o sport s širokou základnou hřišť i hráčů, není toto pole významnějším způsobem odborně zkoumáno. Tato situace výrazně kontrastuje především s anglosaským prostředím (Velká Británie, USA, Austrálie atd.), kde najdeme stovky až tisíce titulů, které golf mapují z nejrůznějších stran, podrobují ho analýze a kritickému pohledu. Ale i německé jazykové

prostředí již má podrobně zpracovanou historii svého golfu a zkoumáním dané oblasti se zabývá vědecká sféra.

Pramenný základ pro rozbor historie českého golfu je relativně sporý, ale přesto máme k dispozici některé klíčové dokumenty, z nichž jsem při psaní textu práce vycházel. Jde především o dvě archivní složky: fond nazvaný Československý golfový svaz nacházející se pod pořadovým číslem 528 v Národním archivu a fond nazvaný Golf Club Praha nalézající se v Archivu tělesné výchovy a sportu Národního muzea. Dokumenty obsažené ve fondu Československý golfový svaz nebyly dosud nijak zpracovány, proto jsem je také využil v části věnované historii českého golfu do roku 1948, respektive existenci Golfového svazu ČSR.

Při vzniku práce jsem měl k dispozici i zdroje týkající se evropského a světového golfu, v první řadě jde o komplexní oficiální statistiky European Golf Association (EGA). Klíčové informace pramenného charakteru týkající se českého golfu po roce 1990 jsem čerpal z každoročně publikovaných Výročních zprávách České golfové federace. Tyto zprávy přinášejí přehled hlavních událostí daného roku, obsahují výsledky soutěží, informace týkající se organizační práce ČGF, jsou zde i některé ekonomické ukazatele, statistiky počtu hráčů, hřišť atd.

Pokud jde o historii golfu v letech 1948-1989, využil jsem především publikace *Golf v Karlových Varech* z počátku 70. let, dále *70 let karlovarského golfu (1904-1973)* z roku 1974, soubor *Historie čs. golfu* vydaný v roce 1983 a především přehlednou publikaci Prokopa Sedláka *Historie golfu v českých zemích a na Slovensku* (2004), v návaznosti na to pak kolektivní publikaci *[Československá] Golfová hřiště* (2013). Ze souboru diplomových a jiných odborných prací studentů vysokých škol na téma golf byla využita práce *Typologie golfových hřišť v Česku* (2013), která vznikla na Přírodovědecké fakultě UK. V případě periodického tisku a internetových zdrojů jsem čerpal především z měsíčníků *Golf* a *Golf Digest C&S* a portálu *golf.cz*. Některé podklady jsem získával i z řízených a zaznamenaných rozhovorů s odpovědnými pracovníky v golfové a mediálně-sportovní oblasti.

Výzkumné metody

Hlavním problémem byla otázka celkové koncepce práce a způsobu, jak uchopit a popsat vývoj hry u nás v stodvacetiletém rozpětí. Celé období lze navíc rozdělit na dvě diametrálně odlišné etapy: před rokem 1989 a po něm. Navíc etapu do roku 1989 lze ještě vnitřně dělit opět na dvě části, a to do roku 1948 a po něm. Každý úsek byl odlišný ekonomicky, sociálně, politicky i z hlediska materiálních podmínek, v každém se golf pěstoval jinak.

Vycházejí z tohoto předpokladu, využil jsem proto metodu sondy neboli tzv. reprezentativního výběru. Jde o metodu využitelnou pro případ, kdy „*stojíme před úkolem zpracovat obrovské množství údajů. Jejich počet může být takový, že časová námaha věnovaná jejich zpracování může být z objektivních příčin zcela neúnosná.*“¹ „*Úkolem sondy je zjistit ve vertikálním průřezu povahu zkoumané problematiky. (...) Mnoha svými rysy připomíná metoda sondy v tomto případě metodu mikroanalýzy (na rozdíl od prvního způsobu metody sondy). Podstatným rysem takového pojetí sondy je skutečnost, že sama, byť přináší nová fakta, není konečnou fází historického výzkumu, naopak tvoří vlastně jakýsi předstupeň (někdy první etapu) tohoto výzkumu.*“²

Zároveň byla při práci užitá metoda přímá, která byla efektivně využita nejen v kapitole věnované Golfovému svazu ČSR, ale i v kapitole o vývoji evropského a českého golfu po roce 1990, stejně tak v kapitole věnované otázce prostoru českých hřišť. V menší míře pak byla užitá i metoda nepřímá, kdy jsem kombinoval pramenný materiál s již dřívějšími poznatky golfové historiografie, a to především pro období let 1948-1989.

Významnou metodou, která byla využita především v části porovnávací vývoj v českém prostoru a v západních zemích od konce 20. století, byla metoda komparativní. Metodickým postupem, který je společný pro zpracování většiny kapitol, byla i metoda indukce a dedukce. Obě složky byly v případě jednotlivých kapitol použity v různé míře. Pro kapitolu věnovanou historii Golfového svazu ČSR, kde byl k dispozici relativně bohatý pramenný

¹ HROCH, M. a kolektiv. *Úvod do studia dějepisu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985, s. 228.

² HROCH, M. a kolektiv. *Úvod do studia dějepisu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985, s. 228.

materiál, byla užita především metoda indukce, naopak v následné části věnované historii golfu v letech 1948-1989 jsem vzhledem k absenci pramenů, ale dostupnosti literatury, postupoval metodou dedukce. Indukci i dedukci zřetelně uplatňuji v kapitole čtvrté, věnované vývoji českého a evropského golfu na přelomu 20. a 21. století. Zde jsem zároveň také použil kvantitativní metodu, přesněji historickou statistiku. Ta byla užita rovněž i v kapitole páté, věnované prostoru golfového areálu.

Výsledky a hlavní zjištění

1/ Propojení českého a německého živlu při rozvoji golfu

Golf pronikl do českého prostředí na sklonku 19. století, nicméně k výraznějšímu rozvinutí hry došlo nikoli v českém, ale německém prostředí, a to v lázeňských městech – Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně - na západě Čech. Také první aktivní vyznačiči tohoto sportu v čele s Františkem Ringhofferem a jeho velkopodnikatelskou rodinou náleželi částečně do německého jazykového prostředí. Golf je ekonomicky nákladnou aktivitou, a tak při jeho rozvoji v českém prostředí hráli roli nejen jedinci velmi movití, ale byl zprvu pěstován logicky v prostředí bohatých německých lázeňských měst. Zde byl jak kapitál na stavbu hřišť, tak se sem sjížděla exkluzivní zahraniční klientela.

V druhé etapě rozvoje golfu, ve 20. letech 20. století, kdy vznikly i prvního dva české kluby Golf Club Praha (1926), a Golfový klub Líšnice (1928), vidíme i trend jiný - emancipaci české společnosti. Tento trend vydal své četné a bohaté plody až po roce 1918, v podmínkách vlastního státu. Tehdy život české společnosti nastoupil kvalitativně vyšší etapu a jejím výrazem bylo i to, že se v ní začal pěstovat golf.

V průběhu 20. a 30. let se aktivity celé golfové oblasti rozvinuly do odpovídající šíře, srovnatelné se státy, jako bylo Rakousko či Dánsko. Golf nicméně i nyní ukázal, jak důležitou roli hráli v meziválečném Československu čeští Němci. Byly to jejich vazby na Západ a snad i určitý náskok, které se v určitou chvíli ukázaly jako významné, neboť teprve spojení české a německé složky golfu v ČSR vedlo k tomu, že náš golf vykročil za hranice státu. A to

prostřednictvím „open“ turnajů s účastí kvalitních hráčů z Evropy v letech 1935-1938, konaných na osmnáctijamkových hřištích v Mariánských Lázních a Karlových Varech.

Golf tak byl prostředím, ve kterém se rozvinula plodná česko-německá spolupráce uvnitř národnostně složitě strukturovaného státu. Nad nacionální konflikty se aktéři povznesli. Golf za první republiky nebyl sice otevřeným, pro každého přístupným prostředím, ovšem tato exkluzivita na straně druhé nesla ovoce v podobě vyšší kultury s vzájemným respektem. Jestliže v období před první světovou válkou a ještě ve 20. letech český/československý golf za vyspělými západními zeměmi ve svém celkovém rozvoji pokulhával, od 30. let postupně srovnával krok a v předvečer druhé světové války měl již rovnocenné postavení.

Během protektorátní éry však přišly výsledky předchozích let vniveč, golf se postupně přestával hrát. Tříleté poválečné období bylo příliš krátké na to, aby se celá sféra vzpamatovala z následků války. Proměnila se i ekonomika a politika, podmínky pro rozvoj golfu se o něco zkomplikovaly. Do téže řeky jako před válkou ale ani nebylo možné vkročit.

2/ Existence Golfového svazu ČSR a jeho význam

Nedílnou součástí golfové sféry byla v letech 1931-1948 existence Golfového svazu ČSR. Konstituování a následná existence národního svazu v jakémkoli sportu je vždy výrazem emancipace a dosažení jisté úrovně rozvoje dané aktivity a nejinak tomu bylo i v případě československého golfu. Založení Golfového svazu ČSR v roce 1931 bylo výrazem rozvíjející se golfové činnosti té doby, rozšiřování hráčské základny i vzniku nových hřišť.

Svaz byl funkčním orgánem všech golfových činností na území tehdejšího Československa: zastřešil dosud fragmentárně se rozvíjející aktivitu golfových klubů, umožnil jim uskutečnit soutěže s pevnými regulami, pořádal mistrovské národní soutěže, podporoval golfovou propagaci směrem k negolfové veřejnosti, navazoval kontakty se zahraničím. Vedení svazu a jednotlivé členské subjekty-kluby tvořily poměrně homogenní a živý celek.

Charakteristickými znaky existence svazu byly nezávislost, autonomní rozhodování, významné společenské postavení čelných představitelů, zároveň ale také ochota ke spolupráci, respekt, demokratický liberalismus.

Funkcionářsky musel svaz vycházet z omezené základny, z lidských a finančních zdrojů pouze dvou klubů: ústředního českého klubu Golf Clubu Praha a jeho menšího, Praze blízkého souputníka Golfového Klubu Líšnice. Především v prvně jmenovaném se koncentrovaly klíčové osobnosti vybavené silnými hospodářskými možnostmi a společenským renomé. Výrazem této skutečnosti byla i volba velkopřemyslníka Františka Ringhoffera prvním předsedou Golfového svazu ČSR. Praktické fungování svazu by se však neobešlo ani bez do nejrůznějších směrů zasahující zaměstnanecké práce Josefa Charváta, který nebyl reprezentantem společenské smetánky ani ekonomicky mocných kruhů. Šlo o představitele technické inteligence, baťovský zaníceného a pracovitého mladého muže, tak typického pro éru budování Československé republiky.

Rozšíření Golfového svazu ČSR o německé kluby po roce 1934 znamenalo novou kapitolu, která přinesla mimořádné výsledky a znamenala zenit v celém období existence golfu v Československu v první půlce 20. století. Konkrétně to lze vyjádřit úspěšným pořadatelstvím několika mezinárodních mistrovství, jejichž sportovní úroveň nebyla až do období po roce 1989 překonána. Svaz rovněž stál u zrodu European Golf Association jako její zakládající člen.

Po období „hojnosti“ nastaly obtížné časy v období protektorátu, byť svaz dále mohl existovat. Poválečná obnova Golfového svazu ČSR se ale nesla již v jiném duchu než předválečném, což odpovídalo tehdejšímu naladění společnosti, která mířila nalevo od středu. Proměnila se také pozice nejrůznějších společenských organizací, včetně sportovních. Před svazem se objevily nové skutečnosti a výzvy, obtížně řešitelné úkoly. Jedním z hlavních byla snaha postarat se o hřiště v pohraničí, na což nebyly prostředky materiální ani lidské a státní správa nebyla nijak nápomocna. Tři roky činnosti svazu v letech 1945-48 tak sice skýtaly naděje, ale u nového počátku a nadějí zůstalo. Závěr existence Golfového svazu ČSR v roce 1948 byl poznamenán celospolečenskými změnami v únoru toho roku a plně odrážel celospolečenské dění a atmosféru. I v golfovém prostředí se projevila agresivita exponentů levice a KSČ ve snaze uchopit moc.

Činnost Golfového svazu ČSR nebyla v některých obdobích určována jeho vlastní vnitřní dynamikou, ale byla spíše nucena reagovat na celkové historicko-politické proměny. Pouze v období první republiky můžeme vidět jeho přirozený vývoj. Jinak nebyl svazu dán prostor a

čas významněji posílit a plně rozvinout činnost. Svaz také nikdy nepřekročil formát organizace s tzv. jednoduchou strukturou – neměl prakticky žádný aparát, jeho pracovním srdcem byla jediná osoba, fungoval na bázi úzkých osobních vztahů. Tato méně formalizovaná podoba národní sportovní organizace však byla akceptována většinou golfové sféry, odpovídala i tehdejšímu rozvoji hry v zemi. Teprve po roce 1945 se projevila jistá snaha o změnu k větší strukturovanosti. Jak se však v únoru 1948 ukázalo, nebyla vedena pouze sportovními a čistými úmysly.

Existence Golfového svazu ČSR patří k dějinám golfové hry v českém prostoru neodmyslitelně. Svaz sám tyto dějiny významným způsobem utvářel. Do jeho činnosti v letech 1931–1948 se promítly všechny potíže, se kterými byla česká společnost v turbulentním 20. století konfrontována.

3/ Paradoxy komunistické éry, golf v područí politiky

Čtyřicet let komunistického režimu postavilo celé golfové prostředí do dosud neznámých, oproti minulosti naprosto odlišných a v podstatě nenormálních podmínek. Likvidací soukromého podnikání byl golf zbaven možnosti vydělávat si sám na sebe, zároveň byl prohlášen za sport nežádoucí a byrokratickými kroky byla jeho existence znemožňována a omezována. Golf se ocitl v osidlech politiky, komunistických mocenských záměrů a ideologie a mohl existovat jen v rámci struktur vládnoucí straně podřízených. Osudy golfové hry z let 1948–1989 věrně odrážejí celospolečenské dění dané doby, jsou také přímo odvislé od jednotlivých etap, kdy komunistický režim sílil či slábl, na občany Československa uplatňoval více či méně síly.

Situaci československého golfu z let 1948–1989 je potřeba vnímat i v celoevropském kontextu, tedy i přes existenci železné opony. Představa, že u nás se hra kvůli nesvobodným podmínkám nerozvíjela, zatímco v západních státech už od roku 1945 rychle rostla, je mylná. Pomineme-li Velkou Británii, pak byl golf ve všech západních evropských zemích v 50. a 60. letech ještě stále onou hrou horních deseti tisíc, jako tomu bylo před válkou. Masivní rozvoj nastal ve většině západoevropských států až v 80. letech. Golfový vlak neujel Československu již v 50. letech, ale teprve s normalizačním obdobím. I kdyby se v Československu nezměnil

v roce 1948 režim, golf by výrazného rozkvětu v 50. a 60. letech ještě nedosáhl. Podobně jako v kontinentální Evropě by mířil kupředu jen pozvolna.

Osud golfu po roce 1948 byl zprvu poznamenán výrazným propadem, posléze obtížným, pozvolným vzestupem. Ve vyhrocených 50. letech nebylo ani jisté, zda golf v nových podmínkách vůbec přežije. Návrat do sportovních řad trval prakticky až do konce 60. let a bez všeobecného uvolňování napětí ve společnosti by nebyl možný. V krátkých okamžicích konce 60. let, než se podmínky opět zostřily, se golfové komunitě podařilo plně se po sportovní stránce emancipovat, vytvořit opět svoji zastřešující organizaci (Československý svaz golfu), plně včleněnou do existujících struktur, resp. do Československého svazu tělesné výchovy. Golf sice stál na okraji zájmu sportovních i jiných orgánů, nedostávalo se mu větší materiální ani politické podpory, nicméně dvacetiletí normalizace vytvořilo golfu pro základní existenci relativně „klidné“ podmínky. Je zároveň bizarní dějinnou ironií, že až do roku 1989 byl golf v Československu sice naprosto nevýznamnou položkou v rámci tzv. socialistického sportu a tělovýchovy, ale teoreticky i prakticky se k němu dostávali příslušníci mnoha vrstev tehdejší společnosti, byť notně třídně osekáné. A je druhým paradoxem, že golfová komunita po roce 1970, tedy v době obecné celospolečenské stagnace, početně rostla. Počet hráčů dosáhl koncem 80. let vůbec nejvyšší hodnoty v dějinách hry u nás - zhruba 1 300 golfistů.

4/ Po roce 1990 – masivní rozvoj golfu, příčiny

Po pádu komunismu v roce 1989 se situace opět vrátila k normálu, golf se vymanil ze závislosti na politice a mohl se ve fungujících hospodářských podmínkách rozvíjet. Částečně se mohl odrazit od nikdy nepřerušené tradice hry, spíše se však jednalo o nový počátek. Vzestup byl zprvu pomalý, počet hráčů a hřišť začal rapidně růst až po roce 2000. Již v roce 2012 však byl překročen počet 50 000 hráčů a v roce 2015 bylo v republice již 102 hřišť.

Na otázku, proč se golf v České republice tak výrazně prosadil a proč se z postkomunistických zemí právě u nás dostal nejdále, existují tyto odpovědi, zjištění.

První a patrně nejvýznamnější zjištění se v tomto případě netýká vnitřních příčin, které by vycházely z nějakých specifických českých podmínek, ale vztahuje se k celoevropskému a

potazmo celosvětovému kontextu. Vzestup popularity golfu v České republice je nedílnou součástí všeobecného vzestupu golfu v Evropě i ve světě, není samostatně stojícím a výjimečným jevem. Česko se po roce 1990 postupně vřadilo do skupiny liberálně-demokratických států s vyspělým hospodářstvím, a součástí životního stylu těchto zemí bylo i intenzivnější a stále rostoucí hraní golfu. Český vzestup pouze přišel se zpožděním zhruba 20 let po nárůstu hřišť a hráčů v zemích jako je Švédsko, Francie, Německo, Nizozemí atd., a přibližně o 10 až 15 let později než v Rakousku. Trvalo více než deset let od pádu komunismu, než lidé svoji pozornost výrazněji obrátili i ke golfové hře. Ovšem v letech 2004–2012 se lidé ke golfu obraceli už v míře srovnatelné se západněji ležícími zeměmi. Tehdy také u nás přibývalo mezi třemi až šesti tisíci hráčů ročně, stejně jako v Rakousku. Po tomto zenitu okolo roku 2010 se růst zastavil, na snižující se příliv nových hráčů měla bezpochyby vliv i tehdejší ekonomická krize.

Mezi vnitřní příčiny tohoto růstu patří především relativní ekonomická vyspělost země. Z postkomunistických ekonomik byla ta československá a následně česká na nejvyšší úrovni. Česko se poměrně brzy ekonomicky proměnilo a zmodernizovalo, včlenilo se také do hospodářského evropského prostoru. Země obecně bohatla, a to především populace z Prahy a středních Čech, zvýšená ekonomická úroveň občanů pak umožnila věnovat se novým volnočasovým aktivitám včetně golfu. Další příčinou je kladný vztah české populace ke sportu, je zde tradice aktivního sportování. Dobré podhoubí pro růst golfu vytvořila také silná tradice českého a československého tenisu, sportu s golfem v lecčems spojeným. Svoji roli samozřejmě sehrála i konkrétní golfové tradice, tedy to, že golf se v českém prostoru před rokem 1989 hrál a měl své sportovní struktury, byla zde hřiště a věci ználí hráči.

Projevila se i geografická a kulturní blízkost západního světa. Co je nového a aktuálního na Západě, to vždy přecházelo k nám, a to v omezené míře i v dobách komunistického režimu. Po roce 1990 se tento jev transformoval i ve snahu co nejrychleji „dohnat“ západní země, přiblížit se jim v životním stylu. Golf se stal sportem „módním“, vstoupit do toho světa se začalo pro některé jedince jevit jako vhodné i výhodné. Mohl být vnímán jako vstupenka mezi elitu. V 90. letech nebyla tato vstupenka levná, ale po roce 2000 se již dalo hrát golf za výhodnějších podmínek a pro střední třídu se tak stal sportem finančně přístupným.

Golfový život nyní funguje v České republice ve svých projevech relativně plně a zdravě. Jen z hlediska špičkového profesionálního golfu se chybějící roky a absence zkušených hráčů/trenérů stále negativně projevuje. Na rozdíl od mužů-profesionálů z velikostně srovnatelných zemí, Rakouska, Belgie, Dánska či Nizozemska, ti čeští do první evropské ani světové ligy dodnes ještě neprošli. Pouze hráčka Klára Spilková se prosadila v evropském rozměru.

Pokud jde o základní prvek golfové infrastruktury, golfové areály, česká golfová hřiště v roce 2016 zabírala celkovou plochu 4 855 hektarů, tedy 48,5 kilometru čtverečních. Na jedno hřiště připadá v průměru plocha o velikosti 45,8 hektarů. Průměrná rozloha jednoho osmnáctijamkového hřiště je zhruba 70 hektarů, devítijamková a menší hřiště zaujímají průměrně plochu 18,1 hektarů. Nejsilněji je v počtu hřišť zastoupen region Prahy a Středních Čech, najdeme tu celkem 27 golfových areálů se znormovaným hřištěm, což je 25 % z celé republiky. Nad standardem je i Karlovarský kraj, jehož 10 hřišť je druhé nejvyšší číslo v republice, 9,4 % hřišť z ČR. Naopak např. ve Zlínském kraji není ani jedno hřiště s osmnácti jamkami. V Čechách je 80 hřišť (76%), na Moravě a ve Slezsku jen 26 (24%).

Plochu všech hřišť 48,5 km² představuje z rozlohy České republiky (78 866 km²) jen 0,06%. Je to podstatně méně než v golfově vyspělých zemích jako je Skotsko, Anglie, Wales, ale i Nizozemsko, Rakousko atd. V České republice jedno hřiště připadá na 744 km², tedy na oblast 25 x 30 kilometrů, což je velikost menšího okresu – např. Kolín, Sokolov, Prostějov. Plocha České republiky není „zaplavena“ golfovými areály, jak občas uvádějí některá média. Česká republika se nijak nevymyká z celoevropského průměru, přičemž v golfově tradičních zemích můžeme vidět hřiště v mnohonásobně větší míře.

Jestliže se situace po roce 1989 vracela do přirozeného stavu a golf se mohl rozvíjet bez ideologických, materiálních i byrokratických omezení, pak se ovšem vrátil i na tutéž cestu, jakou procházel v minulosti nejen v českém prostoru, ale všude na světě. Opět se – alespoň při vnějším pohledu – ocitl v pozici hry „jen pro někoho“. V rámci porevoluční éry golf rychle převzal roli společensky atraktivního sportu, stával se volnočasovou aktivitou vyhledávanou především mezi manažerskou sférou či podnikateli. Po velkém nárůstu hráčů z let 2003–2012 však prošel i golf svým zenitem, módní zájem opadl a nastala fáze zklidnění. Ve chvíli, kdy se golf stabilně drží přes hranici 50 000 registrovaných hráčů, lze říci, že se v České republice

přirozeně vřadil do společnosti ostatních sportů a je také otevřený každému. Byť vždy záleží na individuálním ekonomickém a sociálním postavení jedince.

Kdybychom měli obrazně vyjádřit onu dlouhou cestu českého golfu celým 20. stoletím a počátkem 21. století, pak ji lze přirovnat k různým podobám vodního toku. Od svých počátků až do roku 1990 to byl jen malý potok, teprve s příchodem 21. století se z potoku náhle stává čím dál širší řeka, která je napájena z mnoha stran a silným proudem směřuje kupředu. Golf ovšem v České republice patrně nikdy nedojde do pozice sportu skutečně masově rozšířeného, jako je tomu v případě cyklistiky, fotbalu, lyžování či hokeje. Na to je příliš svébytný, materiálně nákladný, herně ne zcela jednoduchý. Ale většina dnešních sportů má svoji klíčovou enklávu, danou především geografickými a klimatickými podmínkami, historií, hospodářskou situací a životním stylem. Pro golf je to jednoznačně anglosaské teritorium, nikoli to středoevropské. Nicméně co o dobrého v sobě měl golf kdysi, to má i dnes.

Bibliografie

Prameny, dokumenty, korespondence

Archiv tělesné výchovy a sportu. Národní muzeum. Fond Golf Club Praha. NAD č. 235.

Archiv tělesné výchovy a sportu. Národní muzeum. Fond Zdeněk F. Klán. Inv. č. 96, NAD č. 65.

Archiv tělesné výchovy a sportu. Národní muzeum. Fond Sokol. NAD č. 170.

Interview autora se sportovním komentátorem Jaromírem Bosákem ze dne 19. 1. 2015.

Přepis interview v archivu autora.

Interview autora s pracovníky televizní stanice Golf Channel, ředitelkou Michaelou Kábelovou a výrobním ředitelem Janem Davidem, ze dne 15. 1. 2015. Přepis interview v archivu autora.

Korespondence autora s Prokopem Sedlákem ze dne 14. 1. 2015 a 12. 12. 2016. V archivu autora.

Korespondence autora s Tiskovým oddělením České televize ze dne 7. 4. 2015. V archivu autora.

Národní archiv. Fond č. 528, Československý golfový svaz

Ročenka ČUS 2015. Olympia. Velké Přílepy 2016.

Sbírka zákonů. Zákon č. 231/2001 sb.

Sbírka zákonů. Zákon č. 334/1992 Sb.

Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky. Český úřad zeměměřický a katastrální. Praha 2016.

Statistiky European Golf Association. V archivu autora.

Vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb. a zákon č. 344/1992 Sb.

Výroční zpráva České golfové federace pro řádnou konferenci dne 25. února 2006. Česká golfová federace. Praha 2006.

Výroční zpráva České golfové federace pro řádnou konferenci dne 3. března 2007. Česká golfová federace. Praha 2007.

Výroční zpráva České golfové federace pro řádnou konferenci dne 15. března 2008. Česká golfová federace. Praha 2008.

Výroční zpráva České golfové federace pro volební konferenci dne 14. března 2009. Česká golfová federace. Praha 2009.

Výroční zpráva České golfové federace pro řádnou konferenci dne 6. března 2010. Česká golfová federace. Praha 2010.

Výroční zpráva České golfové federace pro volební konferenci dne 19. března 2011. Česká golfová federace. Praha 2011.

Výroční zpráva České golfové federace pro řádnou konferenci dne 10. března 2012. Česká golfová federace. Praha 2012.

Výroční zpráva České golfové federace pro volební konferenci dne 16. března 2013. Česká golfová federace. Praha 2013.

Výroční zpráva České golfové federace pro řádnou konferenci dne 22. března 2014. Česká golfová federace. Praha 2014.

Výroční zpráva České golfové federace pro řádnou konferenci dne 14. března 2015. Česká golfová federace. Praha 2015.

Výroční zpráva České golfové federace pro řádnou konferenci dne 19. března 2016. Česká golfová federace. Praha 2016.

Výroční zpráva České golfové federace pro volební konferenci ČGF dne 18. března 2017. Česká golfová federace. Praha 2017.

Zpráva o životním prostředí České republiky. Ministerstvo životního prostředí. Praha 2014.

Literatura

ALLISS, Peter. *Golf Course Guide to Britain & Ireland.* London: Collins Willow, 1998. ISBN 0-00-218832-5

ARNOLDER, Christian. *Golf.* Wien: Christian Brandstätter Verlag, 2007. ISBN 3-902510-32-3

BARR, Jeff. *1001 golfových jamek z celého světa.* Praha: Fortuna Libri, 2009. ISBN 978-80-7321-463-0

CAMPBELL, Malcolm. *Nová encyklopedie golfu.* Praha: Knižní klub, 2002. ISBN 80-242-0863-6
DGV-Mitglieder (Golfclubs/Golfanlagenbetreiber) sowie golfer 1907 bis 2011. Deutscher Golf Verband, 2011.

Encyklopedie sportu. Praha: Fortuna Print, 2003. ISBN 80-7323-079-7

Golf & Leisure in Portugal. Linha Publicitária, 2008.

Golf in Österreich. Österreichisches Golf-Verband. Wien, 2014.

Golf v kostce. Unigolf. 2004.

Golfový klub Líšnice. Líšnice: Golfový klub Líšnice, 2013.

GREXA, Ján a STRACHOVÁ, Milena. *Dějiny sportu.* Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5458-5

HALADA, Andrej. *Golfová hra v proměnách času.* Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3768-6

HOBBS, Michael a BARRETT, Ted. *Golf. Velká encyklopedie.* Praha: Svojtka a Vašut, 1997. ISBN 80-7180-299-9

HROCH, M. a kolektiv. *Úvod do studia dějepisu.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.

HURDZAN, Michael J. *Golf Course Architecture.* Chelsea: Sleeping Bear Press, 1996. ISBN 1-886947-01-5

Ilustrovaná pravidla golfu. Praha: KargoMedia, 2008. ISBN 978-80-7391-598-8

Jahrbuch des Deutscher golf Verband 1939. 1939.

KALOUS, Jan a KOLÁŘ, František (eds.) *Sport v komunistickém Československu.* Praha: Ústav pro studium totalitních režimů a Český olympijský výbor, 2015. ISBN 978-80-8791238-6

KOLÁŘ, František a kol. *Kdo byl kdo. Naši olympionici.* Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85983-77-X

LICHNER, Ivan. a kol. *Malá encyklopedie tenisu.* Praha: Olympia, 1985.

MEISTER, Christoph. *European Golf Association. 75th Anniversary. 1937–2012*. European Golf Association. Epalinges 2012.

NAVRÁTIL, Arnošt a MUDRA, Václav a MALÝ, Jaroslav. *Sportovní stavby*. Praha: České vysoké technické učení v Praze, 2010. ISBN 978-80-01-04525-1

NEJDL, Karel. *Golf v Karlových Varech*, 1974.

NĚMEC, Petr. *Golf*. Praha: Olympia, 1988.

NOVÁK, Jaroslav C. *Golfová hřiště (nejen) pro architekty a urbanisty*. Praha: Golf Club Praha a CAADstudio, 2010. ISBN 978-80-254-8577-4

NOVÁK, Jaroslav C. *GCP v Motole & Klánovicích. Sborník dokumentů k 85. výročí založení klubu*. Praha: Golf Club Praha, 2011. ISBN 978-80-254-9465-3

NOVÁK, Jaroslav C. a SEDLÁK, Prokop a SVOBODA, Lukáš. *[Československá] Golfová hřiště*. Praha: Golf Club Praha, 2013. ISBN 978-80-260-3714-9

PODRACKÝ, Vladislav, SVOBODA, Lukáš. *Greenstory*. Horní Slavkov: Sdružení dětí a mládeže Horní Slavkov, 2008. ISBN 978-80-254-2376-9

RÖSSLER, Karel. *Golf a jeho pravidla*. Praha: B. Stýblo, 1923.

ŘEZÁČ, Otakar a MIKUTA, Václav. *70 let karlovarského golfu*. 1974. Zveřejněno v elektronické verzi na www.golfarch.cz, 2012.

STIRK, David. *Golf: The History of an Obsession*. London: Phaidon Press Limited, 1994. ISBN 0-7148-3290-1

SEDLÁK, Prokop. *Historie golfu v českých zemích a na Slovensku*. Praha: Svojtka & Co., 2004. ISBN 80-7352-152-0

SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2562-8

SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-047-6

Stavíme golfové hřiště I,II,III. Praha: Česká golfová federace – Unigolf, 2004.

SVOBODOVÁ, Lenka. *Typologie golfových hřišť v Česku*. Diplomová práce. Praha: Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, 2013.

VÁVRA, Ivan. *Historie čs. golfu*. Rukopis 1983. Vydáno jako PF pro členy Golf Clubu Praha. Praha, 2009.

QUANZ, Dietrich R. *100 Jahre Golf in Deutschland. Band 1. Gründerzeiten bis 1924*. Wiesbaden: Deutscher Golf Verband, Albrecht Golf Verlag, 2007. ISBN 13:978-3-87014-274-2

QUANZ, Dietrich R. *100 Jahre Golf in Deutschland. Band 2. Glanzzeiten/Schattenseiten 1924-1949*. Wiesbaden: Deutscher Golf Verband, Albrecht Golf Verlag, 2007. ISBN 13:978-3-87014-274-2

QUANZ, Dietrich R. *100 Jahre Golf in Deutschland. Band 3. Familienzeiten 1949-1990*. Wiesbaden: Deutscher Golf Verband, Albrecht Golf Verlag, 2007. ISBN 13:978-3-87014-274-2

QUANZ, Dietrich R. *100 Jahre Golf in Deutschland. Band 4. Öffnungszeiten 1990 bis ins 21. Jahrhundert*. Wiesbaden: Deutscher Golf Verband, Albrecht Golf Verlag, 2007. ISBN – 13: 978-3-87014-274-2

Časopisy a periodika

Biologist, Casa Serena Magazine, Česká kinantropologie, ForGolf, Golf, Golf Digest C&S, Hostík, Historie a vojenství, Hrajeme golf, Tennis-Golf-Revue.

Internetové zdroje

Národní organizace a společnosti:

www.agic.org.au (Australian Golf Industry Council)
www.bgia.org.uk (British Golf Industry Association)
www.cgf.cz (Česká golfová federace)
www.dgv.de (Deutscher Golf Verband)
www.ega-golf.ch (European Golf Association)
www.igfgolf.org (International Golf Federation)
www.golfcanada.ca (Royal Canadian Golf Association)
www.ngf.org (National Golf Foundation)
www.olympic.cz (Český olympijský výbor)
www.randa.org (R&A St. Andrews)
www.usga.org (United States Golf Association)

Ostatní:

www.britishgolfmuseum.co.uk
www.classictvsports.com
www.dailymail.co.uk
www.dshs-koeln.de/deutsches-golf-archiv/
www.digicom.bpl.lib.me.us
www.factsanddetails.com
www.gkl.cz
www.golf.cz
www.golf.com
www.golf.about.com
www.golfarch.cz
www.golfee.cz
www.golfextra.cz
www.golfdigest.com
www.golficeland.org
www.golfhostivar.cz
www.hamelika.cz
www.mostpopularsports.net
www.motherjones.com

www.old.golf.cz
www.owgr.com
www.sporteology.com
www.sport.idnes.cz
www.sports-reference.com
www.sportyghost.com
www.statista.com
www.statisticbrain.com
www.top100golfcourses.co.uk
www.top10zen.com
www.usgamuseum.com
www.en.wikipedia.org
www.cs.wikipedia.org
www.womengolfersmuseum.com
www.xman.idnes.cz